

Міністерство освіти і науки України
Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
Навчально-науковий Юридичний інститут

кафедра правоохоронної діяльності

МЕДИЦЬКИЙ І. Б.

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ
ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ З
НОРМАТИВНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«КВАЛІФІКАЦІЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ»**
для здобувачів денної форми навчання другого курсу
(ОР «Бакалавр»)

Галузь знань **К** Безпека та оборона
Спеціальність **К9** Правоохоронна діяльність

м. Івано-Франківськ, 2025 р.

Схвалено на засіданні кафедри правоохоронної діяльності Навчально-наукового Юридичного інституту Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол № 2 від «23» вересня 2025 року)

Затверджено на засіданні науково-методичної ради Навчально-наукового Юридичного інституту Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол №___ від «__»_____ 2025 року)

Рецензенти:

Красницький Іван Васильович Директор навчально-наукового інституту права та правоохоронної діяльності Львівського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, професор

Козич Ігор Васильович Завідувач кафедри політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права навчально-наукового Юридичного інституту Карпатського національного університету імені Василя Стефаника, доктор юридичних наук, професор

Медицький І. Б. Кваліфікація кримінальних правопорушень: методичні вказівки для підготовки до семінарських занять (для здобувачів денної форми навчання другого курсу ОР «Бакалавр») / Ігор Богданович Медицький. Івано-Франківськ: Навчально-науковий юридичний інститут Карпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2025. 24 с.

Методичні вказівки розроблені на основі навчального плану Навчально-наукового Юридичного інституту Карпатського національного університету імені Василя Стефаника і призначені для підготовки до семінарських занять з дисципліни «Кваліфікація кримінальних правопорушень», підготовки до здачі екзамену. У посібнику викладені: програма курсу, завдання до семінарських (практичних) занять, які включають переліки питань, що виносяться на обговорення на заняттях, питань для самоконтролю, практичних завдань. До кожної теми подано перелік додаткової літератури, а також відповідних нормативно-правових актів.

Методична розробка призначена для студентів, аспірантів, викладачів.

ЗМІСТ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА.....

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....

СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ

Семінарське заняття №1

Семінарське заняття №2

Семінарське заняття №3

Семінарське заняття №4

Семінарське заняття №5

Семінарське заняття №6

Семінарське заняття №7

Семінарське заняття №8

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Існуючий стан законодавства, правотворчої та правозастосовної діяльності засвідчує ту обставину, що у сфері реалізації положень кримінального закону з боку уповноважених суб'єктів нерідко допускається неоднозначне його застосування, протилежна оцінка існуючих обставин і, в кінцевому результаті, помилки при кваліфікації кримінальних правопорушень. Проблема не тільки у ступені підготовки працівників правоохоронних органів, адже і теорія не завжди здатна запропонувати практиці чіткі й однозначні рекомендації щодо кваліфікації передбачених кримінальним законом діянь. Прямим наслідком відсутності належних теоретичних основ є те, що чинне законодавство, по суті, не містить положень, які б регламентували порядок застосування кримінально-правових норм, у тому числі і питання кваліфікації. Правила кваліфікації на сьогодні не закріплені законодавчо, частина із них відображена у постановках вищих судових інстанцій з питань застосування норм про відповідальність за окремі види кримінальних правопорушень. Це ускладнює як реалізацію законодавчих положень, так і засвоєння відповідних питань у процесі здобуття теоретичних знань. Разом із тим, важливість згаданих положень обумовлює те, що навчальними планами підготовки висококваліфікованих юристів передбачено вивчення положень, які стосуються кваліфікації кримінальних правопорушень, адже вони входять до системи підготовки майбутніх працівників органів кримінальної юстиції.

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Кваліфікація кримінальних правопорушень» складена відповідно до освітньої програми підготовки бакалавра (галузь знань К «Безпека та оборона», спеціальність К9 «Правоохоронна діяльність»).

Предметом навчальної дисципліни виступають загальнотеоретичні та прикладні положення, які стосуються основ кваліфікації кримінальних правопорушень.

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліна є складовою для поглибленого вивчення кримінально-правового циклу, і пов'язана з такими дисциплінами як «Кримінальне право. Загальна частина», «Кримінальне право. Особлива частина», «Кримінологія», «Кримінально-виконавче право», «Кримінальне процесуальне право», а також «Адміністративне право», «Цивільне право».

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання нормативної навчальної дисципліни «Кваліфікація кримінальних правопорушень» є засвоєння здобувачами системи загальнотеоретичних та прикладних знань про основи кваліфікації кримінальних правопорушень; ознайомлення із проблемами, які виникають у процесі кримінально-правової охорони засобами впливу соціальних цінностей, благ та інтересів, а також пропонуваними шляхами їх розв'язання у кримінально-правовій доктрині, правотворчості і правозастосуванні; розвиток здібностей вірно тлумачити положення кримінального закону, вироблення навичок практичного правозастосування та вміння аргументувати власну позицію; виховання поваги до кримінального закону як важливого правового засобу захисту прав, свобод і законних інтересів людини, інтересів суспільства й держави від кримінально-протиправних посягань.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є набуття здобувачами загальних та фахових компетентностей щодо установа відповідності (тотожності, ідентифікації) ознак складу вчиненого протиправного діяння ознакам складу кримінального правопорушення, передбаченого тією чи іншою кримінально-правовою нормою; уміння самостійно тлумачити і застосовувати відповідні правові приписи, з урахуванням конкретних прикладів слідчо-судової та прокурорської практики.

1.3. Згідно з вимогами освітньої програми здобувачі повинні:

знати:

- поняття та значення кваліфікації кримінальних правопорушень;
- підстави та принципи кваліфікації кримінальних правопорушень;
- правила кваліфікації кримінальних правопорушень з урахуванням стадій кримінальної протиправної поведінки;
- правила кваліфікації кримінальних правопорушень, вчинених за співучасті;
- правила кваліфікації множинності кримінальних правопорушень;

- правила кваліфікації кримінальних правопорушень при конкуренції та колізіях кримінально-правових норм;
- особливості кваліфікації кримінальних правопорушень проти особи (життя та здоров'я, волі, честі та гідності, статевої свободи та недоторканності);
- особливості кваліфікації кримінальних правопорушень проти власності;
- особливості кваліфікації кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інших кримінальних правопорушень проти здоров'я населення
- вимоги – Конституції України; законів і підзаконних нормативних актів; бути обізнаними про правові позиції Касаційного кримінального суду ВС у кримінальних справах та узагальнення судової практики з відповідних категорій справ.

вміти:

- кваліфікувати кримінальні правопорушення із урахуванням вчиненого та загальнотеоретичних положень кваліфікації;
- здійснювати кримінально-правовий аналіз об'єктивних та суб'єктивних ознак кримінальних правопорушень;
- здійснювати розмежування кримінальних правопорушень у процесі кваліфікації, відмежування їх від інших правопорушень;
- навчитись долати конкуренцію та колізію правових норм у ході кваліфікації кримінальних правопорушень;
- уникати та усувати помилки у процесі кваліфікації кримінальних правопорушень;
- обґрунтовувати та обстоювати правильність прийнятого рішення по конкретній практичній ситуації.

Відповідно до навчального плану дисципліна включає лекції, семінарські (практичні) заняття та самостійну роботу здобувачів. У лекціях здійснюється виклад основних теоретичних понять курсу, акцентується увага на важливих, проблемних моментах, практичних можливостях реалізації законодавчих положень тощо. Більш детальне розуміння норм кримінального законодавства, їх теоретичного підґрунтя, системних механізмів реалізації забезпечується у процесі самостійної роботи здобувачів при підготовці до семінарських (практичних) занять та опрацюванні тем, що охоплюються програмою курсу, але не винесені для розгляду на семінарських заняттях. При цьому активно запроваджуються елементи дистанційного навчання. Кожен здобувач додатково вивчає навчальний матеріал за допомогою навчальних посібників (програмних підручників, задачників та інших текстових матеріалів), програмного нормативно-правового забезпечення, засвоює його визначеними програмою курсу частинами, з обов'язковим проведенням викладачем індивідуально-консультативної роботи та здійснення контролю за результатами засвоєння кожної частини курсу.

Дані вказівки покликані допомогти здобувачам у процесі вивчення дисципліни «Кваліфікація кримінальних правопорушень». У них включена тематика та зміст семінарських і практичних занять.

До тем, винесених на розгляд на семінарських (практичних) заняттях, поданий детальний перелік питань, які будуть розглядатись на занятті, перелік контрольних питань, що носять більш конкретний, деталізований характер, передбачають здійснення узагальнення чи, навпаки, конкретизації окремих положень теми, порівняння нормативних приписів, тлумачення норм, і забезпечують більш глибоке засвоєння теми.

До окремих тем також включені практичні завдання, які передбачають проведення кваліфікації кримінальних правопорушень за конкретними кейсами (фабулами). У процесі аналізу норми відбувається її тлумачення, з'ясування змісту, з урахуванням вивчених теоретичних положень. Відповідь – вирішення практичних завдань, повинна бути максимально повною, обґрунтованою, з визначенням формули кримінально-правової кваліфікації та посиланням на положення нормативно-правових актів та визначенням можливих варіантів вирішення, які можуть відрізнятися в залежності від зміни обставин.

Підготовка до семінарських (практичних) занять не вимагає (але і не заперечує) перенесення до конспекту положень підручників/монографій чи статей нормативно-правових

актів, однак для належних, обґрунтованих відповідей, у першу чергу, на контрольні питання та практичні завдання, в зошиті повинні бути вказані номери статей, їх положення, висновки по справі, результати вирішення конфліктів, які використовуються при відповідях, що дасть змогу викладачу перевірити підготовку до заняття.

Дотримання викладених вище загальних рекомендацій сприятиме набуттю ґрунтовних знань з курсу, розширенню правового світогляду здобувачів, підвищенню теоретико-прикладного рівня їх підготовки.

ПРОГРАМА НОРМАТИВНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Кваліфікація кримінальних правопорушень: поняття, основні характеристики, значення

Поняття кваліфікації кримінальних правопорушень. Соціально-правове значення кваліфікації кримінальних правопорушень.

Види кваліфікації кримінальних правопорушень. Критерії поділу кваліфікації на окремі види.

Стадії кваліфікації кримінальних правопорушень. Принципи кваліфікації кримінальних правопорушень.

Склад кримінального правопорушення як юридична (правова) підстава кваліфікації кримінальних правопорушень: - поняття та види об'єкту кримінального правопорушення. Предмет кримінального правопорушення; - поняття, обов'язкові та факультативні ознаки об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення; - поняття та ознаки суб'єкту кримінального правопорушення. Спеціальний суб'єкт кримінального правопорушення; - поняття, обов'язкові та факультативні ознаки суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення.

Тема 2. Кваліфікація кримінального правопорушення з урахуванням його стадій

Загальні засади кваліфікації діяння за наявності попередньої кримінально протиправної діяльності.

Поняття закінченого кримінального правопорушення, його характеристика. Незакінчене кримінальне правопорушення: поняття та види.

Готування до кримінального правопорушення: поняття, форми, загальні правила кваліфікації.

Замах на кримінальне правопорушення: поняття, ознаки, загальні правила кваліфікації. Кримінальні правопорушення, за яких замах неможливий. Види замаху і їх врахування при кваліфікації.

Кваліфікація у зв'язку із добровільною відмовою при незакінченому кримінальному правопорушенні. Питання кваліфікації, які вирішуються у зв'язку із добровільною відмовою. Умови правомірності добровільної відмови. Добровільна відмова і суміжні кримінально-правові інститути.

Тема 3. Кваліфікація кримінального правопорушення, вчиненого за співучасті

Загальні засади кваліфікації кримінального правопорушення, вчиненого за співучасті. Ознаки співучасті у кримінальному правопорушенні. Кримінальні правопорушення, за яких співучасть неможлива. Формула кваліфікації кримінальних правопорушень, вчинених за співучасті.

Кваліфікація співучасті з врахуванням виду співучасника. Поняття виду співучасника. Класифікація видів співучасників. Кваліфікація поведінки виконавця/співвиконавця, організатора, пособника, підбурювача.

Кваліфікація співучасті із врахуванням її форми. Поняття форми співучасті. Класифікація форм співучасті та її значення для кваліфікації.

Кваліфікація співучасті у кримінальних правопорушеннях із спеціальним суб'єктом.

Кваліфікація причетності до кримінального правопорушення. Форми причетності та їх кваліфікація.

Тема 4. Кваліфікація повторності, сукупності та рецидиву кримінальних правопорушень

Загальна характеристика множинності кримінальних правопорушень. Відмінність триваючих, продовжуваних і складених кримінальних правопорушень від множинності кримінальних правопорушень.

Кваліфікація повторності кримінальних правопорушень. Види та ознаки повторності. Кваліфікація окремих видів повторності кримінальних правопорушень.

Кваліфікація сукупності кримінальних правопорушень. Види сукупності кримінальних правопорушень (ідеальна та реальна).

Кваліфікація рецидиву кримінальних правопорушень. Види рецидиву. Кваліфікація спеціального рецидиву кримінальних правопорушень. Кваліфікація пенітенціарного рецидиву кримінальних правопорушень.

Тема 5. Кваліфікація кримінального правопорушення за наявності обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння

Поняття та види обставин, що виключають злочинність діяння.

Необхідна оборона. Затримання особи, що вчинила кримінальне правопорушення. Крайня необхідність. Фізичний або психічний примус. Виконання наказу або розпорядження. Діяння, пов'язане з ризиком. Виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття кримінально протиправної діяльності організованої групи чи злочинної організації. Виконання обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України.

Тема 6. Особливості кваліфікації кримінальних правопорушень проти особи

Кваліфікація кримінальних правопорушень проти життя і здоров'я особи. Правові позиції ЄСПЛ у частині гарантій права на життя, заборону катування, права на свободу та особисту недоторканість (Європейська конвенція з прав людини).

Кваліфікація кримінальних правопорушень проти життя особи. Кваліфікація кримінальних правопорушень проти здоров'я особи. Кваліфікація тілесних ушкоджень. Кваліфікація кримінальних правопорушень, що ставлять у небезпеку життя та здоров'я особи. Кваліфікація кримінальних правопорушень у медичній сфері.

Кваліфікація кримінальних правопорушень проти волі, честі та гідності особи.

Кваліфікація кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканності особи.

Тема 7. Особливості кваліфікації кримінальних правопорушень проти власності

Загальні питання кваліфікації кримінальних правопорушень проти власності. Кваліфікація корисливих кримінальних правопорушень, пов'язаних із оберненням чужого майна на користь винного чи інших осіб. Кваліфікація корисливих кримінальних правопорушень, не пов'язаних із оберненням чужого майна на користь винного чи інших осіб. Кваліфікація некорисливих кримінальних правопорушень. Кваліфікація кримінальних правопорушень, пов'язаних із самовільним зайняттям земельної ділянки та самовільним будівництвом.

Тема 8. Особливості кваліфікації кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інших кримінальних правопорушень проти здоров'я населення

Загальна характеристика кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інших кримінальних правопорушень проти здоров'я населення.

Кваліфікація кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів. Кваліфікація кримінальних правопорушень, пов'язаних з викраденням та незаконним заволодінням наркотичними засобами, психотропними речовинами, їх аналогами або прекурсорами або обладнанням, призначеним для їх виготовлення. Кваліфікація кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним вживанням наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, а також одурманюючих засобів. Кваліфікація інших кримінальних правопорушень проти здоров'я населення.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №1

Тема. Концептуальні засади кваліфікації кримінальних правопорушень

Вивчаючи тему, здобувачі повинні: володіти інформацією про зміст та об'єм, ознаки кваліфікації кримінальних правопорушень; розуміти коло питань матеріального кримінального права, вирішення яких обумовлене правильною кваліфікацією, процесуальне, криміналістичне та кримінологічне значення правильної кваліфікації; розрізняти фактичну й юридичну (нормативну), основні і додаткові підстави кримінально-правової кваліфікації; розуміти сутнісне значення принципів кримінально-правової кваліфікації; бути обізнаними про склад кримінального правопорушення як юридичну (правову) підставу кваліфікації кримінальних правопорушень та володіти знаннями про зміст його елементів.

Питання для обговорення:

1. Поняття та соціально-правове значення кваліфікації кримінальних правопорушень.
2. Види кваліфікації кримінальних правопорушень.
3. Стадії кваліфікації кримінальних правопорушень.
4. Склад кримінального правопорушення як юридична (правова) підстава кваліфікації кримінальних правопорушень:
 - поняття та види об'єкту кримінального правопорушення. Предмет кримінального правопорушення.
 - поняття, обов'язкові та факультативні ознаки об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення.
 - поняття та ознаки суб'єкту кримінального правопорушення. Спеціальний суб'єкт кримінального правопорушення.
 - поняття, обов'язкові та факультативні ознаки суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення.

Контрольні питання:

1. Дайте поняття складу кримінального правопорушення.
2. Яким є співвідношення кримінального правопорушення та складу кримінального правопорушення?
3. Ознаки складу кримінального правопорушення: поняття та види.
4. Поняття та види об'єкта складу кримінального правопорушення. Поняття предмета складу кримінального правопорушення.
5. Поняття об'єктивної сторони кримінального правопорушення. Обов'язкові та факультативні ознаки.
6. Поняття, ознаки та види суб'єкта складу кримінального правопорушення.
7. Поняття суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення.
8. Поняття обов'язкових та факультативних ознак суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення.
9. Якими є види складів кримінальних правопорушень?
10. Поняття та види кваліфікації кримінальних правопорушень.
11. Якими є підстави кваліфікації кримінального правопорушення?
12. Які етапи (стадії) проходить процес кваліфікації кримінального правопорушення?
13. Вкажіть статті Особливої частини КК, у яких передбачені кримінальні правопорушення із наступним моментом закінчення (по 2-3 приклади):
 - з матеріальним складом, де є один суспільно небезпечний наслідок;
 - з матеріальним складом, де є кілька альтернативних суспільно-небезпечних наслідків;
 - з матеріальним складом, де є кілька обов'язкових наслідків;
 - з формальним складом, де є одне суспільно небезпечне діяння;
 - з формальним складом, де є кілька альтернативних суспільно-небезпечних діянь;
 - з формальним складом, де є кілька обов'язкових суспільно-небезпечних діянь;
 - з «усіченим» складом;
 - продовжуваних;
 - триваючих.

Тести для самоконтролю:

1. Що є підставою кримінальної відповідальності?

- a) вчинення особою делікту, який містить ознаки небезпечного вчинку, передбаченого українським законодавством та кримінально-правовою традицією;
- b) вчинення особою небезпечного вчинку, забороненого українським законодавством;
- c) вчинення особою небезпечного проступку, який містить ознаки протиправного діяння, передбаченого Конституцією та законами України;
- d) вчинення особою суспільно небезпечного діяння, яке містить склад кримінального правопорушення, передбаченого цим Кодексом.

2. Склад кримінального правопорушення – це:

- a) офіційна оцінка поведінки особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, що дається судом в обвинувальному вирокі;
- b) сукупність встановлених кримінальним законом об'єктивних та суб'єктивних ознак, які визначають суспільно небезпечне діяння як кримінальне правопорушення;
- c) сукупність всіх суспільних відносин, інтересів та благ особи, держави і суспільства, що охороняються кримінальним законом;
- d) сукупність передбачених законом ознак, які характеризують зовнішній прояв кримінально протиправного діяння.

3. Вкажіть види складу кримінального правопорушення за конструкцією:

- a) матеріальні, прості, складні;
- b) матеріальні, формальні, усічені;
- c) основні, кваліфіковані, формальні;
- d) прості, складні, альтернативні.

4. Елементами (ознаками) складу кримінального правопорушення є:

- a) об'єкт кримінального правопорушення, об'єктивна сторона кримінального правопорушення, суб'єктивна сторона кримінального правопорушення, суб'єкт кримінального правопорушення;
- b) суспільна небезпечність кримінального правопорушення, протиправність, винність, караність, вчинення суб'єктом кримінального правопорушення;
- c) диференціація, індивідуалізація, криміналізація;
- d) законність, гуманізм, справедливість, диспозитивність.

5. Простий склад кримінального правопорушення – це склад:

- a) у якому присутні тільки пом'якшуючі обставини;
- b) у якому присутні тільки обтяжуючі обставини;
- c) у якому відсутні пом'якшуючі та обтяжуючі обставини;
- d) у якому відсутні тільки особливо обтяжуючі обставини.

6. Розбій (ст. 187 КК України) та бандитизм (ст.257 КК України) є:

- a) матеріальним складом кримінального правопорушення;
- b) усіченим складом кримінального правопорушення;
- c) формальним складом кримінального правопорушення;
- d) формально-матеріальним складом кримінального правопорушення.

7. Умисне вбивство (ст. 115 КК України) та умисне тяжке тілесне ушкодження (ст.121 КК України) є:

- a) матеріальним складом кримінального правопорушення;
- b) усіченим складом кримінального правопорушення;
- c) формальним складом кримінального правопорушення;
- d) формально-матеріальним складом кримінального правопорушення.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №2

Тема. Кваліфікація кримінального правопорушення з урахуванням його стадій

Вивчаючи тему, здобувачі повинні: володіти інформацією про загальні засади кваліфікації діянь за наявності попередньої кримінальної протиправної діяльності; ознаки готування до кримінального правопорушення, уміти відмежовувати готування до

кримінального правопорушення від виявлення наміру до його вчинення; розуміти характерні особливості стадії замаху на кримінальне правопорушення, володіти інформацією про кримінальні правопорушення, вчинення яких не передбачає цієї стадії; уміти вирішувати питання кримінально-правової кваліфікації у зв'язку з добровільною відмовою від доведення кримінального правопорушення до кінця.

Питання для обговорення:

1. Поняття та види стадій кримінального правопорушення.
2. Поняття закінченого кримінального правопорушення, його характеристика.
3. Незакінчене кримінальне правопорушення: поняття та види.
4. Кваліфікація готування до кримінального правопорушення.
5. Кваліфікація замаху на кримінальне правопорушення.
6. Добровільна відмова при незакінченому кримінальному правопорушенні та умови її правомірності.

Теми наукових (реферативних) повідомлень:

«Умови правомірності добровільної відмови від доведення кримінального правопорушення до кінця: проблемні питання теорії і практики»

Контрольні питання:

1. Дайте визначення стадій вчинення кримінального правопорушення.
2. Якими ознаками характеризуються стадії вчинення кримінального правопорушення?
3. Яке кримінальне правопорушення визнається закінченим?
4. Від чого залежить момент закінчення кримінального правопорушення?
5. Яке кримінальне правопорушення визнається незакінченим?
6. Що таке готування до кримінального правопорушення?
7. Назвіть види підготовчих дій.
8. Чим готування до кримінального правопорушення відрізняється від виявлення умислу та від замаху на кримінальне правопорушення?
9. Що таке замах на кримінальне правопорушення?
10. Назвіть види замаху на кримінальне правопорушення.
11. Чим замах на кримінальне правопорушення відрізняється від закінченого кримінального правопорушення та від готування до кримінального правопорушення?
12. Що таке добровільна відмова від кримінального правопорушення?
13. Якими ознаками характеризується добровільна відмова від кримінального правопорушення?
14. Які кримінально-правові наслідки добровільної відмови від кримінального правопорушення передбачаються у КК України?
15. Чим добровільна відмова відрізняється від дійового каюття?

Тести для самоконтролю:

1. Відповідно до Кримінального кодексу України закінченим кримінальним правопорушенням визнається:

- a) підшукування або пристосування засобів чи знарядь для вчинення кримінального правопорушення;
- b) умисні дії, спрямовані на заподіяння шкоди потерпілому;
- c) діяння, яке містить усі ознаки складу кримінального правопорушення, передбаченого відповідною статтею Особливої частини цього Кодексу;
- d) діяння, яке містить всі об'єктивні ознаки складу кримінального правопорушення.

2. Стадії кримінального правопорушення – це:

- a) певні етапи вчинення умисного кримінального правопорушення;
- b) ознаки кримінального правопорушення;
- c) структурний елемент складу кримінального правопорушення;
- d) дані про суб'єкта кримінального правопорушення.

3. Стадіями вчинення кримінального правопорушення є:

- a) готування, замах, виявлення наміру;
- b) готування, замах, закінчене кримінальне правопорушення;
- c) замах, добровільна відмова, дійове каяття;
- d) змова на вчинення кримінального правопорушення, готування, щире каяття.

4. Ознаками (формами) готування до кримінального правопорушення є:

- a) підшукування, пристосування, створення умов вчинення кримінального правопорушення;
- b) підшукування, пристосування, безпосереднє вчинення кримінального правопорушення;
- c) бажання вчинити кримінальне правопорушення, пристосування, створення умов вчинення кримінального правопорушення;
- d) виявлення наміру вчинити кримінальне правопорушення.

5. Готування до злочину невеликої тяжкості:

- a) тягне за собою кримінальну відповідальність;
- b) не тягне за собою кримінальної відповідальності у випадку, якщо за нього передбачене покарання у виді позбавлення волі на строк до двох років або інше, більш м'яке покарання;
- c) може тягнути за собою кримінальну відповідальність;
- d) у виключних випадках може тягнути за собою кримінальну відповідальність.

6. Відповідно до Кримінального кодексу України замахом на кримінальне правопорушення визнається:

- a) умисна дія, безпосередньо спрямована на вчинення кримінального правопорушення, якщо при цьому кримінальне правопорушення не було доведено до кінця з причин, що залежали від волі суб'єкта;
- b) вчинення особою з прямим умислом діяння (дії або бездіяльності), безпосередньо спрямованого на вчинення кримінального правопорушення, передбаченого відповідною статтею Особливої частини цього Кодексу, якщо при цьому кримінальне правопорушення не було доведено до кінця з причин, що не залежали від її волі;
- c) приведення предметів (засобів) у такий стан, щоб їх можна було використати для успішного виконання кримінального правопорушення в майбутньому;
- d) пристосування знарядь чи засобів для вчинення кримінального правопорушення.

7. Відповідно до Кримінального кодексу України замах на вчинення кримінального правопорушення вважається незакінченим:

- a) якщо особа з причин, що не залежали від її волі, не вчинила усіх дій, які вважала необхідними для доведення кримінального правопорушення до кінця;
- b) якщо особа не довела до кінця суспільно небезпечне діяння (дію чи бездіяльність) з причин, які залежали від її волі;
- c) якщо особа, яка вчинила суспільно небезпечне діяння (дію чи бездіяльність), фактично не заподіяла істотної шкоди фізичній чи юридичній особі, суспільству або державі;
- d) якщо особа виконала дії, що характеризують об'єктивну сторону кримінального правопорушення, а суспільно небезпечні наслідки не настали, з причин, які були невідомі.

8. Відповідно до Кримінального кодексу України добровільною відмовою при незакінченому кримінальному правопорушенні є:

- a) припинення кримінального правопорушення за власною волею;
- b) добровільне припинення особою кримінальних протиправних дій;
- c) остаточне припинення особою за своєю волею готування до кримінального правопорушення або замаху на кримінальне правопорушення, якщо при цьому вона усвідомлювала можливість доведення кримінального правопорушення до кінця;
- d) остаточне припинення особою суспільно-небезпечних дій, передбачених Кримінальним кодексом України.

9. Відповідно до Кримінального кодексу України особа, яка добровільно відмовилась від доведення кримінального правопорушення до кінця, підлягає кримінальній відповідальності лише у тому разі:

- а) якщо вона припинила вчинення кримінального правопорушення через те, що перебувала у стані алкогольного сп'яніння;
- б) якщо вона припинила вчинення кримінального правопорушення через те, що перебувала у стані сильного душевного хвилювання;
- в) якщо особа добровільно не відшкодувала шкоду, спричинену в результаті кримінально протиправного посягання;
- г) якщо фактично вчинене нею діяння містить склад іншого кримінального правопорушення.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №3

Тема. Кваліфікація кримінального правопорушення, вчиненого за співучасті

Вивчаючи тему, здобувачі повинні: володіти інформацією про інститут співучасті у кримінальному праві та загальні правила кваліфікації кримінальних правопорушень, вчинених у співучасті; вирізняти випадки, за яких співучасть у кримінальному правопорушенні є неможливою; пам'ятати класифікацію видів співучасників; розуміти алгоритм кваліфікації дій організатора, підбурювача, пособника кримінального правопорушення і нормативний результат її закріплення; відокремлювати спеціальні випадки кваліфікації співучасті: у кримінальних правопорушеннях зі спеціальним суб'єктом, при залученні до участі у вчиненні кримінального правопорушення осіб, які не притягаються до кримінальної відповідальності; розрізняти форми співучасті та розуміти їх значення для кримінально-правової кваліфікації; здійснювати правильну кваліфікацію причетності до кримінального правопорушення.

Питання для обговорення:

1. Співучасть у кримінальному правопорушенні: поняття (об'єктивні та суб'єктивні ознаки), значення для кваліфікації кримінального правопорушення.
2. Кваліфікація кримінального правопорушення з урахуванням форм співучасті.
3. Кваліфікація кримінального правопорушення з урахуванням виду співучасника.
4. Кримінальна відповідальність співучасників.
5. Причетність до кримінального правопорушення: поняття та види.
6. Кваліфікація співучасті у кримінальних правопорушеннях із спеціальним суб'єктом.
7. Кваліфікація ексцесу співучасника.

Теми наукових (реферативних) повідомлень:

«Кваліфікація співучасті у кримінальних правопорушеннях із спеціальним суб'єктом», «Кваліфікація кримінальних правопорушень, вчинених в складі групи осіб, яка діє за попередньою змовою», «Кваліфікація кримінальних правопорушень, вчиненого в складі злочинної організації», «Кваліфікація невідомої співучасті та співучасті у незакінченому кримінальному правопорушенні», «Кваліфікація кримінальних правопорушень, вчинених в складі організованої групи».

Контрольні питання:

1. Розкрийте поняття та ознаки співучасті у кримінальному правопорушенні.
2. Розкрийте зміст такої ознаки співучасті, як «спільність».
3. Визначте кримінальні правопорушення, при вчиненні яких не може мати співучасть у кримінальному правопорушенні.
4. Яка особа визнається виконавцем (співвиконавцем) у злочині?
5. Кваліфікація при участі у вчиненні кримінального правопорушення осіб, які не можуть бути притягнені до кримінальної відповідальності.
6. Кваліфікація кримінального правопорушення, вчиненого за попередньою змовою групою осіб.

7. Кваліфікація кримінального правопорушення, вчиненого організованою групою.
8. Кваліфікація співучасті у незакінченому кримінальному правопорушенні.
9. Особливості кваліфікації співучасті у кримінальних правопорушеннях зі спеціальним суб'єктом.
10. Що таке ексцес виконавця?
11. Що таке причетність до злочину? Види причетності.
12. Вкажіть номери статей Особливої частини КК України (2-3 приклади на кожний варіант), де як ознака основного або кваліфікованого складу кримінального правопорушення передбачено вчинення кримінального правопорушення: а) групою осіб; б) групою осіб за попередньою змовою; в) організованою групою осіб; г) злочинною організацією.
13. Сформулюйте і запишіть приклади замаху на кримінальне правопорушення: а) закінченого; б) незакінченого.

Тести для самоконтролю:

1. Відповідно до Кримінального кодексу України співучастю у кримінальному правопорушенні є:

- а) спільна участь декількох осіб у вчиненні одного умисного кримінального правопорушення;
- б) умисна спільна участь декількох суб'єктів кримінального правопорушення у вчиненні умисного кримінального правопорушення;
- в) умисна спільна участь декількох суб'єктів кримінального правопорушення у вчиненні будь-якого кримінального правопорушення;
- г) умисна або необережна спільна участь декількох суб'єктів кримінального правопорушення у вчиненні кримінального правопорушення.

2. Укажіть у якій із названих відповідей названо суб'єкта, що не є співучасником у кримінальному правопорушенні:

- а) ініціатор кримінального правопорушення;
- б) замовник кримінального правопорушення;
- в) керуючий вчиненням кримінального правопорушення;
- г) підбурювач до кримінального правопорушення.

3. Укажіть відповідь, у якій визначено законодавче поняття підбурювача до вчинення кримінального правопорушення:

- а) підбурювачем є особа, яка схилила іншу особу вчинити суспільно небезпечне діяння, передбачене Кримінальним кодексом України;
- б) підбурювачем є особа, яка умовлянням, підкупом, погрозою, примусом або іншим чином схилила іншого співучасника до вчинення кримінального правопорушення;
- в) підбурювачем є особа, яка попросила іншого суб'єкта вчинити кримінальне правопорушення;
- г) підбурювачем є особа, яка запропонувала іншій особі вчинити кримінальне правопорушення.

4. Укажіть відповідь, у якій визначено законодавче поняття пособника у вчиненні кримінального правопорушення:

- а) особа, яка порадами, вказівками, наданням засобів чи знарядь або усуненням перешкод схилила іншу особу вчинити суспільно небезпечне діяння, передбачене Кримінальним кодексом України;
- б) особа, яка попросила іншого суб'єкта вчинити кримінальне правопорушення;
- в) особа, яка запропонувала іншій особі вчинити кримінальне правопорушення;
- г) особа, яка порадами, вказівками, наданням засобів чи знарядь або усуненням перешкод сприяла вчиненню кримінального правопорушення іншими співучасниками, а також особа, яка заздалегідь обіцяла переховати особу, яка вчинила кримінальне правопорушення, знаряддя чи засоби вчинення кримінального правопорушення, сліди кримінального правопорушення чи предмети, здобуті кримінально протиправним шляхом, придбати чи збути такі предмети або іншим чином сприяти приховуванню кримінального правопорушення.

5. Укажіть відповідь, у якій визначено законодавче поняття виконавця кримінального правопорушення:

- a) особа, яка безпосередньо схилила іншу особу вчинити суспільно небезпечне діяння, передбачене Кримінальним кодексом України;
- b) особа, яка умовлянням, підкупом, погрозою, примусом або іншим чином схилила іншого співучасника до вчинення кримінального правопорушення;
- c) особа, яка запропонувала іншій особі вчинити кримінальне правопорушення;
- d) особа, яка у співучасті з іншими суб'єктами кримінального правопорушення безпосередньо чи шляхом використання інших осіб, що відповідно до закону не підлягають кримінальній відповідальності за скоєне, вчинила кримінальне правопорушення, передбачене цим Кодексом.

6. Організатор, підбурювач чи пособник не підлягають кримінальній відповідальності за співучасть у незакінченому кримінальному правопорушенні у разі:

- a) припинення виконавцем незакінченого кримінального правопорушення;
- b) відвернення ними вчинення кримінального правопорушення;
- c) повідомлення ними про кримінальне правопорушення, що готується, у засобах масової інформації;
- d) жодна з відповідей не є правильною.

7. Кримінальне правопорушення визнається вчиненим організованою групою, якщо у його готуванні або вчиненні брало участь:

- a) три і більше особи;
- b) дві і більше особи;
- c) організатор і хоча б одна особа;
- d) виконавець і хоча б одна особа.

8. За заздальгідь не обіцяне приховування кримінального правопорушення не підлягають кримінальній відповідальності:

- a) співучасники;
- b) члени сім'ї особи, яка вчинила злочин, коло яких визначається законом;
- c) члени сім'ї чи близькі родичі особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, коло яких визначається законом;
- d) близькі друзі особи, яка вчинила кримінальне правопорушення.

9. Екссес виконавця полягає у тому, що:

- a) виконавець кримінального правопорушення не вчиняє такі кримінально протиправні дії, про які він домовився з іншими співучасниками кримінального правопорушення;
- b) виконавець кримінального правопорушення вчиняє такі кримінально протиправні дії, що не охоплюються злочинною самовпевненістю інших співучасників кримінального правопорушення;
- c) виконавець кримінального правопорушення вчиняє такі кримінально протиправні дії, що не охоплюються прямим умислом інших співучасників кримінального правопорушення;
- d) виконавець кримінального правопорушення вчиняє такі кримінально протиправні дії, що не охоплюються ні прямим, ні непрямым умислом інших співучасників кримінального правопорушення.

10. Який вид складної форми співучасті визначений у Кримінальному кодексі України:

- a) злочинна організація;
- b) злочинне співтовариство;
- c) злочинна шайка;
- d) злочинна ієрархія.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №4

Тема. Кваліфікація повторності, сукупності та рецидиву кримінальних правопорушень

Вивчаючи тему, здобувачі повинні: володіти інформацією про відмінність триваючих, продовжуваних і складених кримінальних правопорушень від множинності кримінальних

правопорушень; розуміти ознаки множинності кримінальних правопорушень; бути обізнаними про правила кваліфікації продовжуваних кримінальних правопорушень; правила кваліфікації повторності, сукупності та рецидиву кримінальних правопорушень.

Питання для обговорення:

1. Поняття і ознаки множинності кримінальних правопорушень.
2. Поняття та види одиничного кримінального правопорушення.
3. Кваліфікація повторності кримінальних правопорушень: поняття та види повторності кримінальних правопорушень.
4. Кваліфікація сукупності кримінальних правопорушень: поняття та види сукупності кримінальних правопорушень.
5. Кваліфікація рецидиву кримінальних правопорушень: поняття та види рецидиву кримінальних правопорушень.

Теми наукових (реферативних) повідомлень:

«Пенітенціарний рецидив та його кримінально-правове значення», «Ідеальна та реальна сукупність кримінальних правопорушень».

Контрольні питання:

1. Які ознаки характеризують одиничне кримінальне правопорушення?
2. Назвіть види одиничних кримінальних правопорушень.
3. Охарактеризуйте ознаки триваючого кримінального правопорушення.
4. Дайте характеристику ознак продовжуваного кримінального правопорушення.
5. Які види повторності існують у кримінальному праві України?
6. Які особливості має кваліфікація повторності кримінальних правопорушень?
7. Назвіть відмінності повторності злочинів від продовжуваного одиничного кримінального правопорушення.
8. Що таке ідеальна сукупність кримінальних правопорушень?
9. У чому полягає відмінність сукупності та повторності кримінальних правопорушень?
10. Назвіть види рецидиву кримінальних правопорушень.
11. Що таке пенітенціарний рецидив кримінальних правопорушень?
12. Яке значення має рецидив кримінальних правопорушень під час призначення покарання?

Тести для самоконтролю:

1. Сукупність злочинів (відповідно до КК України) – це:

- a) вчинення особою нового злочину після звільнення її від кримінальної відповідальності за попередній злочин;
- b) вчинення особою двох або більше самостійних злочинів після звільнення від відбування покарання;
- c) вчинення особою двох або більше кримінальних правопорушень, передбачених різними статтями або різними частинами однієї статті Особливої частини цього Кодексу, за жодне з яких її не було засуджено;
- d) жодна з наведених вище відповідей не є правильною.

2. Під одиничним кримінальним правопорушенням слід розуміти:

- a) кримінальне правопорушення, вчинене винним суб'єктом вперше;
- b) кримінальне правопорушення, вчинене однією особою;
- c) кримінальне правопорушення, у якому є лише один потерпілий;
- d) передбачений кримінальним законом певний самостійний склад кримінального правопорушення.

3. Одиничні кримінальні правопорушення поділяються на:

- a) прості та ускладнені;
- b) основні та додаткові;

- c) основні і факультативні;
- d) загальні і родові.

4. Триваючим визнають одиначне кримінальне правопорушення, яке:

- a) розпочавшись дією або бездіяльністю особи, далі вчиняється безперервно протягом більш-менш тривалого часу;
- b) це одиначне кримінальне правопорушення, яке, розпочавшись дією або бездіяльністю особи, далі вчиняється безперервно протягом двох-трьох дій суб'єкта кримінального правопорушення;
- c) це одиначне кримінальне правопорушення, яке, розпочавшись дією або бездіяльністю особи, далі вчиняється безперервно протягом строку, визначеного у законі;
- d) це одиначне кримінальне правопорушення, яке являє собою бездіяльність особи, що триває безперервно протягом більш-менш тривалого часу.

5. Під продовжуваним кримінальним правопорушенням у кримінальному праві розуміють таке одиначне кримінальне правопорушення:

- a) об'єктивна сторона якого складається з ряду тотожних діянь, що в цілому об'єднані єдиним злочинним наміром;
- b) об'єктивна сторона якого складається з ряду тотожних діянь, які мають загальну мету об'єднані єдиним злочинним наміром і складають (утворюють) єдине кримінальне правопорушення;
- c) об'єктивна сторона якого складається з ряду тотожних діянь, які схожі одне на одне і визначають спрямованість особи та її умисел;
- d) об'єктивна сторона якого складається з ряду різноманітних діянь, які мають загальну мету і вчиняються одночасно.

6. Відповідно до КК України вчинення двох або більше злочинів, передбачених тією самою статтею або частиною статті Особливої частини Кримінального кодексу України, – це:

- a) ідеальна сукупність;
- b) складна сукупність;
- c) повторність;
- d) рецидив.

7. Вчинення двох або більше злочинів, передбачених різними статтями Кримінального кодексу України, визнається повторним:

- a) в окремих випадках, визначених у Загальній частині Кримінального кодексу України;
- b) не визнається повторністю взагалі;
- c) лише у випадках, передбачених в Особливій частині Кримінального кодексу України;
- d) жодна з наведених вище відповідей не є правильною.

8. Рецидивом злочинів відповідно до КК України визнається:

- a) вчинення нового умисного кримінального правопорушення особою, яка має судимість за умисне кримінальне правопорушення;
- b) вчинення нового необережного злочину особою, яка має судимість за умисний злочин;
- c) вчинення нового умисного злочину особою, яка має судимість за необережний злочин;
- d) жодна з наведених вище відповідей не є правильною.

9. Під реальною сукупністю кримінальних правопорушень розуміють випадки, коли:

- a) особа одним діянням вчиняє в різний час два або більше самостійних кримінальних правопорушень, за жодне з яких вона не була засуджена;
- b) особа двома чи більше різними діяннями вчиняє в різний час два або більше різні самостійні кримінальні правопорушення;
- c) особа двома чи більше різними діяннями вчиняє в різний час два або більше різні самостійні кримінальні правопорушення, за жоден з яких вона не була засуджена;

d) особа двома чи більше різними діяннями вчиняє в різний час два або більше різні самостійні кримінальні правопорушення з різними формами вини, за жоден з яких вона не була засуджена.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №5

Тема. Кваліфікація кримінального правопорушення за наявності обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння

Вивчаючи тему, здобувачі повинні: володіти інформацією про сутність та соціально-правове значення обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння; умови їх застосування та врахування при кваліфікації кримінальних правопорушень; випадки перевищення законодавчо визначених меж застосування цього інституту на практиці та умови притягнення винних до кримінальної відповідальності.

Питання для обговорення:

1. Поняття та види обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння.
2. Необхідна оборона.
3. Затримання особи, що вчинила кримінальне правопорушення.
4. Крайня необхідність.
5. Фізичний або психічний примус.
6. Виконання наказу або розпорядження.
7. Діяння, пов'язане з ризиком (виправданий ризик).
8. Виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття кримінально протиправної діяльності організованої групи чи злочинної організації.
9. Виконання обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України.

Теми наукових (реферативних) повідомлень:

«Виконання обов'язку щодо захисту України як обставина, що виключає кримінальну протиправність діяння: співвідношення міжнародного та національного права».

Контрольні питання:

1. Поняття необхідної оборони. Якими є підстави необхідної оборони та її ознаки?
2. Що таке перевищення меж необхідної оборони?
3. Що таке уявна оборона. Якою є відповідальність у разі уявної оборони?
4. Поняття, підстави й ознаки крайньої необхідності.
5. У чому полягає відмінність крайньої необхідності від необхідної оборони?
6. Затримання особи, що вчинила кримінальне правопорушення. Якими є ознаки правомірного затримання особи, що вчинила кримінальне правопорушення?
7. Що таке фізичний або психічний примус?
8. Що таке діяння, пов'язане з ризиком (виправданий ризик)?
9. Що таке виконання наказу або розпорядження?
10. Що таке виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття злочинної діяльності організованої групи або злочинної організації?
11. Які різновиди поведінки не підпадуть під виконанням обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України та не будуть усувати кримінальну протиправність діяння?
12. Які особливості обставин, які виключають протиправність діяння з точки зору практики ЄСПЛ?

Тести для самоконтролю:

1. Що визнається перевищенням меж необхідної оборони за Кримінальним кодексом України?

- a) невідповідність засобів захисту характерові загрожуючої небезпеки;
- b) неумисне заподіяння тому, хто посягає, шкоди, що не відповідає обстановці захисту;

- c) заподіяння тому, хто посягає, шкоди, що явно не відповідає обстановці захисту;
- d) умисне заподіяння тому, хто посягає, тяжкої шкоди, яка явно не відповідає небезпечності посягання або обстановці захисту.

2. Відповідно до Кримінального кодексу України умовою правомірності якої обставини, що виключає кримінальну протиправність діяння, є вимога про те, що шкода може бути завдана лише тому, хто посягає?

- a) усіх;
- b) необхідної оборони;
- c) крайньої необхідності;
- d) діяння, пов'язане з ризиком.

3. Відповідно до Кримінального кодексу України не визнається кримінальним правопорушенням:

- a) діяння, що усуває будь-яку небезпеку, що загрожує державі, суспільству або особі;
- b) діяння, що усуває небезпеку, яка безпосередньо загрожує особі чи охоронюваним законом правам цієї людини або інших осіб, а також суспільним інтересам чи інтересам держави;
- c) дія або бездіяльність особи, що заподіяла шкоду правоохоронюваним інтересам, якщо вона була вчинена з метою виконання законного наказу або розпорядження;
- d) дія або бездіяльність особи, яка заподіяла шкоду правоохоронюваним інтересам, вчинена під безпосереднім впливом фізичного примусу, внаслідок якого особа не могла керувати своїми вчинками.

4. Особа, яка виконала явно кримінально протиправний наказ або розпорядження:

- a) не підлягає кримінальній відповідальності;
- b) підлягає кримінальній відповідальності на загальних підставах;
- c) підлягає кримінальній відповідальності, але покарання призначається більш м'яке;
- d) підлягає кримінальній відповідальності, але покарання призначається більш суворе.

5. Перехід використовуваних при нападі зброя або інших предметів від нападника до особи, яка захищається:

- a) свідчить, що посягання закінчене, але заподіяння шкоди нападнику не буде кримінально караним;
- b) свідчить, що посягання закінчене і заподіяння шкоди нападнику є кримінально караним;
- c) свідчить, що посягання не закінчене;
- d) не завжди свідчить про закінчення посягання.

6. Головна мета затримання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, - це:

- a) ізоляція особи, яка вчинила кримінальне правопорушення;
- b) доставлення особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, відповідним органам влади;
- c) притягнення до відповідальності особи, яка вчинила кримінальне правопорушення;
- d) покарання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №6

Тема. Кваліфікація кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи

Вивчаючи тему, здобувачі повинні: знати критерії, з якими пов'язується початок і закінчення життя людини; поняття і види тілесних ушкоджень, критерії, що беруться до уваги при визначенні їх ступеня тяжкості; володіти інформацією про інші кримінальні правопорушення з цього Розділу: кримінальні правопорушення проти здоров'я людини та кримінальні правопорушення, що ставлять у небезпеку життя і здоров'я людини; знати ознаки незаконного позбавлення волі та викрадення людини, володіти інформацією про осіб, які не можуть бути суб'єктом незаконного позбавлення волі та викрадення людини; правильно тлумачити термін «заручник»; вірно оцінювати законність угод, об'єктом яких виступає людина; знати об'єктивно-суб'єктивні характеристики протиправних діянь,

пов'язаних з експлуатацією дітей та незаконним поміщенням до психіатричного закладу; знати, хто може виступати в якості потерпілих від цих кримінальних правопорушень, суб'єктами кримінальної відповідальності за вчинення кримінальних правопорушень даної групи; володіти інформацією про характеристики фізичного/психічного насильства, яке застосовується при скоєнні цих протиправних дій; ознаки, за допомогою яких з'ясовують питання про досягнення особою статевої зрілості, бути готовими при дачі відповіді до посилань на чинне кримінальне законодавство України і інші нормативно-правові акти, що стосуються цієї теми.

Питання для обговорення:

1. Поняття, кримінально-правова характеристика та види кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи.
2. Умисне вбивство. Характеристика складу.
3. Умисне тяжке тілесне ушкодження. Характеристика складу.
4. Умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження. Характеристика складу.
5. Залишення в небезпеці. Характеристика складу.
6. Незаконне позбавлення волі або викрадення людини. Характеристика складу.
7. Експлуатація дітей. Характеристика складу.

Практичні завдання:

Завдання 1. Після чергової сварки зі своєю співмешканкою Грушиною, Зубко, знаходячись у нетверезому стані, схопив сокиру і з криком «Тобі не жити», ударив її по голові, заподіявши відкритий вдавнений перелом лобно-тім'яної кістки із пошкодженням речовини головного мозку. Згідно висновку судово-медичної експертизи, завдане тілесне ушкодження відноситься до категорії тяжких, небезпечних для життя. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Завдання 2. Вчителі однієї з київських шкіл під час зимових канікул привезли групу школярів у Карпати на екскурсію. Напередодні повернення додому вони вирішили піднятися у гори, не попередивши при цьому працівників пошуково-рятувальної служби. Через погані погодні умови двоє учнів відбилися від групи та не повернулися до табору. Вчителі вирішили не повідомляти про подію, і тільки на другу добу викликали рятувальників. Тіла учнів було знайдено на схилі однієї з гір, смерть настала у результаті переохолодження. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Завдання 3. Кримський з метою заволодіння автомашиною, що належала львівській геологорозвідувальній експедиції, вчинив напад на водія цієї машини Титла, у процесі якого мисливським ножом завдав сім ударів у шию і спину. Від одержаних ушкоджень Титло через декілька днів помер. Підробивши дорожнього листа, Кримський намагався перегнати автомашину до іншої області, але був затриманий. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Завдання 4. Федорів виховував разом із дружиною її сина від попереднього шлюбу – малолітнього Тараса. Із пасинком у нього склалися неприязні стосунки, останній неодноразово чув від чоловіка образи, нецензурні слова, відчував зверхнє ставлення та був битий. Чергового разу, після вжиття алкоголю, Федорів почав сварку із Тарасом, наніс йому удар долонею по обличчю, після чого став викручувати руки за спину, намагаючись зв'язати, спричинивши своїми діями фізичний біль. Вирвавшись, хлопець утік із хати. За деякий час потому у приміщенні сараю бабуся виявила повішеного Тараса, через вчасно надану допомогу життя дитини вдалося врятувати. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Завдання 5. Медична сестра хірургічного відділення лікарні Макух помилково ввела хворій замість гіпертонічного розчину розчин формаліну. Виявивши помилку, вона не повідомила про неї лікарів, хвора померла. При своєчасному наданні кваліфікованої допомоги життя потерпілої могло б бути врятоване. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Завдання 6. Павлишин вирішив позбутися своєї тещі Дружиніної, з якою перебував у неприязних особистих стосунках. Працюючи на шахті майстром-підрильником, він заволодів необхідною кількістю вибухівки та виготовив саморобний вибуховий пристрій. Пристрій він поклав до валізи Дружиніної, яка мала намір поїхати до сусідньої області провідати рідну

сестру. Вибух стався у купе потяга. Дружиніна та ще 3 особи загинули від отриманих травм на місці, 14 пасажирів було поранено, вагон – зруйновано. Здійснить юридичний аналіз ситуації.

Завдання 7. Фелик запропонував Нечипоруку піти оглянути колодязь біля свого будинковолодіння та підготувати усе необхідне для його очищення. Незважаючи на заперечення, що обидва перебувають у стані алкогольного сп'яніння та не можуть цим зайнятися, Фелик наполіг на своєму. Він обв'язав себе мотузкою та почав спускатися по кільцях у колодязь. Унаслідок обриву мотузки Фелик впав у колодязь, через недостатній розмір мотузки та значно більшу глибину колодязя Нечипорук не мав можливості йому допомогти. Злякавшись, Нечипорук пішов додому, залишивши Фелика, який помер від загального переохолодження організму та асфіксії через утоплення. Здійснить юридичний аналіз ситуації.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №7

Тема. Кваліфікація кримінальних правопорушень проти власності

Вивчаючи тему, здобувачі повинні: володіти інформацією про способи і види заволодіння чужим майном; знати, що може виступати в якості предмета кримінальних правопорушень проти власності; з якого моменту протиправне вилучення чужого майна є закінченим злочином; що розуміється під житлом, іншим приміщенням чи сховищем; розмежовувати суміжні склади кримінальних правопорушень, бути готовими при дачі відповіді до посилань на чинне кримінальне законодавство України і інші нормативно-правові акти, що стосуються цієї теми.

Питання для обговорення:

1. Поняття, кримінально-правова характеристика та види кримінальних правопорушень проти власності.
2. Крадіжка. Характеристика складу.
3. Грабіж. Характеристика складу.
4. Розбій. Характеристика складу.
5. Вимагання. Характеристика складу.
6. Шахрайство. Характеристика складу.
7. Умисне знищення або пошкодження майна. Характеристика складу.

Практичні завдання:

Завдання 1. Гуляючи увечері, 16-річні Васін, Леміш та Бачкур і 13-річний Пашкевич вирішили покататися та відімкнули з цією метою автомобіль Volkswagen Passat, який стояв у підвір'ї будинку. При цьому вони зламали замки, вибили одне бокове скло та пошкодили систему керування. Васін, який умів керувати, сів за кермо. Внаслідок сильної ожеледиці на дорозі водій не впорався із керуванням і автомобіль врізався у дерево, отримавши при цьому серйозні механічні пошкодження кузова. Злякавшись скоєного, підлітки відігнали машину на місце її попередньої стоянки. Здійснить юридичний аналіз ситуації.

Завдання 2. Кривоніс, знаходячись в гостях у своїх знайомих Мережкіних та скориставшись тим, що господарі вийшли до іншої кімнати, узяв з туалетного столика чоловічий годинник та золотий перстень, зав'язав їх у носову хустинку та викинув у вікно, що виходило на подвір'я. Він мав намір згодом їх забрати. Випадковий перехожий Марін, побачивши, що хтось викинув з вікна пакунок, підняв його та відніс додому. Здійснить юридичний аналіз ситуації.

Завдання 3. Паливода, виходячи останнім із купе потяга, знайшов забутий кимось із пасажирів шкіряний дипломат. Паливода взяв дипломат, привіз його додому, відкрив та знайшов там ділові папери ТОВ «Автосвіт», портмоне з особистими документами та грошима на суму 35 тис. гривень, мобільний телефон. Дипломат з діловими паперами він викинув у сміттєвий контейнер. Здійснить юридичний аналіз ситуації.

Завдання 4. Каменев їхав у вагоні поїзду приміського сполучення та вийшов до тамбура, розраховуючи перекурити. Згодом до тамбура зайшов Бураков, який зажадав від

Каменєва віддати наявні у нього гроші. Коли Каменєв відмовився виконати його вимогу та спробував повернутися назад до вагона, Буряков різким рухом здер з нього куртку, вихопив із внутрішньої кишені гаманець і потім, у процесі бійки, що зав'язалася між ними, виштовхнув Каменєва з потяга під укіс. Каменєв упав на купу піску та отримав легкі тілесні пошкодження. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Завдання 5. Крамаров та Перебийніс, знаючи, що касир акціонерного товариства «Палада» повинен повертатися з міста із значною сумою грошей, домовилися про їх протиправне заволодіння. Коли касир на автомобілі під'їхав до селища, злочинці перегородили йому шлях та, погрожуючи макетом пістолета Макарова, запропонували віддати кошти. Однак грошей у касира не виявилось, оскільки банк в той день виплати не проводив. Розізлившись, Крамаров та Перебийніс побили касира, заподіявши йому тілесні ушкодження середньої тяжкості. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №8

Тема. Кваліфікація кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інших кримінальних правопорушень проти здоров'я населення

Вивчаючи тему, здобувачі повинні: розуміти поняття «наркотичні засоби», «психотропні речовини», «їх аналоги», «прекурсори», знати, які із їх видів є найбільш поширеними на території України; в чому полягає суспільна небезпечність «наркоманії»; володіти інформацією про родовий об'єкт цих кримінальних правопорушень, їх класифікацію в залежності від безпосередніх об'єктів; вміти охарактеризувати об'єктивно-суб'єктивні елементи основних складів кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інших кримінальних правопорушень проти здоров'я населення; бути готовими при дачі відповіді до посилань на чинне кримінальне законодавство України і інші нормативно-правові акти, що стосуються цієї теми.

Питання для обговорення:

1. Поняття, кримінально-правова характеристика та види кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення.

2. Контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів. Характеристика складу.

3. Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів. Характеристика складу.

4. Викрадення, привласнення, вимагання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів чи заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем. Характеристика складу.

5. Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів без мети збуту. Характеристика складу.

6. Посів або вирощування снотворного маку чи конопель. Характеристика складу.

Практичні завдання:

Завдання 1. Пелеха, виїжджаючи за кордон, обладнав у каблук свого черевика спеціальний тайник, куди сховав 120 г порошкоподібного наркотичного засобу. В ході його особистого огляду в аеропорту заховану речовину було знайдено. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Завдання 2. Рибчинський та Синенко на городі у Туп'яка вночі зрізали незрілі головки маку на площі 20 м², зібрали з них сік, яким просочили марлеві бинти. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Завдання 3. Сержант Белів у присутності рядових Кайкана та Нікітіна курил гашис, всіляко демонстрував отримване від цього задоволення, після чого запропонував спробувати наркотик. Кайкан відмовився, а Нікітін погодився і вжив отриманий гашис. У стані наркотичної ейфорії Белів і Нікітін побили Кайкана, заподіявши його здоров'ю шкоду середньої тяжкості. Після цього вони намагалися відібрати зброю у вартового, однак інші солдати їм не дали цього зробити. Прийшовши до тями, Белів і Нікітін не змогли згадати, що вони робили. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Завдання 4. Димов на базарі купив у незнайомого йому раніше Вайнера 30 пігулок діазепаму (по 0,1 г) для власного споживання. Споживаючи куплене, Димов з'ясував, що половина придбаного була пігулками аспірину. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Марін О. К. Кваліфікація злочинів при конкуренції кримінально-правових норм. К.: Атіка, 2003. 224 с.
2. Кузнецов В. В., Савченко А. В. Теорія кваліфікації злочинів: підручник. К.: КНТ, 2007. 300 с.
3. Навроцький В. О. Основи кримінально-правової кваліфікації: навч. посіб. К.: Юрінком Інтер, 2009. 512 с.
4. Кваліфікація злочинів: Навч. посібник / За ред. О. О. Дудорова, Є. О. Письменського. К.: Істина, 2010. 430 с.
5. Устрицька Н. І. Кваліфікація повторності злочинів: монографія / Н. І. Устрицька. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2013. 216 с.
6. Дорохіна Ю.А. Злочини проти власності. Теоретико-правове дослідження : монографія. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. 744 с.
7. Ус О. В. Теорія та практика кримінально-правової кваліфікації : лекції / О. В. Ус. Харків : Право, 2018. 368 с.
8. Основи кваліфікації злочинів : навч. посіб. / [М. І. Панов, І. О. Зінченко, О. О. Володіна та ін.]; за заг. ред. М. І. Панова. Харків : Право, 2019. 378 с.
9. Злочини проти власності: правова кваліфікація і методика розслідування / Хавронюк М. І., Дудоров О. О., Луцик В. В., Задоя К. П., Карчевський М. В. Київ: Дакор, 2019. 448 с.
10. Тетарчук І. В. Теорія кваліфікації злочинів. Навчальний посібник для підготовки до іспитів. К.: ЦУЛ, 2020. 104 с.
11. Андрушко А. В. Теоретико-прикладні засади запобігання та протидії злочинам проти волі, честі та гідності особи: монографія. Київ: Ваїте, 2020. 560 с.
12. Теоретичні основи кваліфікації кримінальних правопорушень: навч. посібник / І. М. Сопілко, С. Я. Лихова, О. П. Куліков. Тернопіль : Осадча Ю. В., 2022. 188 с.
13. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України : у 2-х т. Т. 1 / за заг. ред. П.П. Андрушка, В.Г. Гончаренка, Є.В. Фесенка. [3-тє вид., перероб. та доп.]. К. : Алерта ; КНТ ; Центр учбової літератури. 2009. 964 с.
14. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України : у 2-х т. Т. 2 / за заг. ред. П.П. Андрушка, В.Г. Гончаренка, Є.В. Фесенка. [3-тє вид., перероб. та доп.]. К. : Алерта ; КНТ ; Центр учбової літератури, 2009. 624 с.
15. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. Т.1 / за заг. ред. В. Я. Тація, В.П. Пшонки, В.І. Борисова, В.І. Тютюгіна. 5-те вид., допов. Х.: Право, 2013. 376 с.
16. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. Т.2 / за заг. ред. В. Я. Тація, В.П. Пшонки, В.І. Борисова, В.І. Тютюгіна. 5-те вид., допов. Х.: Право, 2013. 1040 с.
17. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України: Злочини проти власності / За ред. М. І. Хавронюка. Київ : ВД «Дакор», 2017. 448 с.
18. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. [10-е вид., перероб. та доп.]. К. : ВД «Дакор», 2018. 1360 с.
19. Кримінальний кодекс України. З постатейними матеріалами практики Європейського Суду з прав людини: наук.-практ. посіб. / уклад.: Туркот М. С., Столітній А. В., Шмаленя С. В., Снігар М. І. та ін.; за заг. ред. Столітнього А. В. К., Норма права, 2022. 1104 с.
20. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / За заг. ред. Копотуна І. М. Київ: «К Н Т», 2023. 932 с.
21. Кримінальне право України (Загальна частина) : збірник задач: практикум / укл. К. В. Катеринчук, О. Л. Беспаль, Мороз І. О. Київ : Видавництво Ліра-К, 2019. 80 с.

22. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник / [А. А. Васильєв, Є. О. Гладкова, О. О. Житний та ін.] ; за заг. ред. проф. О. М. Литвинова; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 428 с.
23. Савченко А. В., Шуляк Ю. Л. Кримінальне право України. Загальна частина (у схематичних діаграмах). К.: ЦУЛ, 2020. 156 с.
24. Кримінальне право України. Загальна частина : посіб. для підгот. до заліків та іспитів / В. І. Тютюгін, О. Д. Комаров, М. А. Рубашенко ; відп. ред. В. І. Тютюгін. 4-те вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2021. 238 с.
25. Вереша Р.В. Кримінальне право України на сучасному етапі. Загальна частина. Навчальний посібник. Київ: Алерта, 2022. 612 с.
26. Вереша Р. В. Кримінальне право України (Загальна частина): Практикум дистанційного навчання. Навчально-методичний посібник. Вид. 2-ге перероб. та доповн. Київ: Алерта, 2022. 186 с.
27. Вереша Р. В. Кримінальне право України. Загальна частина. Вид. 9-те, перероб. та допов. Київ: Алерта, 2023. 576 с.
28. Фесенко Є. В. Кримінальне право України. Особлива частина. Відповідальність за
29. злочини транснаціонального характеру: Навчально-методичний комплекс / Є. В. Фесенко. К.: Алерта, 2019. 70 с.
30. Кримінальне право України. Особлива частина: підручник / В. В. Сухонос, Р. М. Білоконь, В. В. Сухонос (мол.) / за заг. ред. доктора юрид. наук, проф. В. В. Сухоноса. Суми : ПФ «Видавництво «Університетська книга», 2020. 672 с.
31. Кримінальне право України. Особлива частина : навчальний посібник / Попович О. В., Томаш Л. В., Латковський П. П., Бабій А. Ю. Чернівці, 2022. 319 с.
32. Кримінальне право України. Особлива частина : посіб. для підгот. до заліків та іспитів / В. І. Тютюгін, М. А. Рубашенко ; відп. ред. В. І. Тютюгін. 5-те вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2022. 188 с.